

آیا می‌توان از هنر مدرن در جهت نشر دین بهره برد؟

امروز گستره چشم انداز هنر و به ویژه هنرمدرن، چنان وسیع گشته که عرضه محصولات و کالاهای معنوی و آسمانی را هم شامل می‌شود و این مزیتی بزرگ در راه نشر آموزه های دینی است.

امروز گستره چشم انداز هنر و به ویژه هنرمدرن، چنان وسیع گشته که عرضه محصولات و کالاهای معنوی و آسمانی را هم شامل می‌شود و این مزیتی بزرگ در راه نشر آموزه های دینی است. از نگاه همه اندیشمندان، پژوهشگران و کارشناسان علوم دینی، دین نیازی فطری بوده که به دست خالق هستی در درون انسان‌ها قرار داده شده، و انسان نیز به شکل های گوناگون از آن پرده بر می‌دارد.

همچنین ثابت شده که بی دینی و لایبیک‌گری راه‌های برای پاسخ دادن به نیاز های فطری انسان نبوده و افراد بی دین از شناخت سرچشمه‌های اصلی هنر انسان باز مانده اند.

با نگاه به اطرافمان در می‌یابیم که جهان هستی سرشار از مادیات و مادی‌گری بوده و بدون شک این مادی‌گری ها خود از عوامل به انحراف کشیده شدن و هلاکت برخی انسان های ناآگاه بوده، هنر یکی از زیبایی‌های جهان هستی بوده که انسان با استفاده درست از آن می‌تواند به خواسته های معنوی و حتی مادی خود برسد.

در چشم انداز هنر دینی، معنویت و تعالی که عناصر مذهبی و برگرفته از تجربه های دینی بوده، صورت ویژه‌ای را انتخاب می‌کند که این صورت، حس زیبایی شناختی انسان و حقیقت جویی او را نشان می‌دهد.

بنابراین می‌توان گفت که دین و هنر، هر دو، ریشه در نیمه پنهان جان و مایه در عمق هستی انسان و جهان دارند، همچنان که دین، مقدس و پاک بوده، هنر نیز ریشه در قداست ها و کاوشگری‌های انسان دارد و همان گونه که دین مداری بدون دستگیری پیامبران به کاستی می‌گراید، هنرمندی نیز بی‌رهنمود خداوند به بیراهه می‌رود.

در نتیجه برای کاربرد هنر جهت نشر دین نیاز به شناخت خداوند و فطرت خداجوی انسان ها داریم. در این میان هنر مدرن که یکی از چهره های هنر نو بوده، در حقیقت فکر کردن به چیزهایی بوده که هم اکنون ارائه شده است.

از ویژگی‌های این چهره هنری این بوده که می‌توان افکار انسان ها را با استفاده از ابزار معاصر به راحتی ارائه کرد، در هنر مدرن، هنرمند خود را به خط و شکل های پایدار و واقعی محدود نمی‌کند و هرآنچه در نظر زیبا و مبتکرانه بوده طراحی می‌کند، فناوری نیز به کمک این هنر مدرن آمده و تاثیر بسیار شگرفی بر آن نهاده است.

بنابراین در هنر مدرن، جامعه مخاطبان بسیار گسترده‌تر از هنر سنتی بوده و این کارآمدی مناسب آن را نشان می‌دهد، از این رو دین و هنر مدرن می‌تواند در جهت نشر گستره دین و رساندن انسان به کمال در یک مسیر قرار گیرند.

متن زیر حاصل گفت وگویی خبرنگار [خبرگزاری رسا در اهواز](#)، با دکتر علی مطوری، رییس دانشکده الهیات اهواز درباره استفاده از هنر مدرن جهت نشر دین است.

رسا - پیوند دین و هنر مدرن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

برای روشن شدن رابطه هنر مدرن و دین، ابتدا باید به تعریف هنر مدرن و دین از دیدگاه اسلامی بپردازیم، گاهی برخی افراد هنر مدرن را سهل ممتنع نام گذاری می‌کنند، یعنی چیزی که آسان به نظر می‌آید اما در حقیقت سخت و دشوار و این صفتی بوده که هنر مدرن نماینگر آن است.

در حقیقت از دیدگاه آن ها هنر، چیزی فطری بوده که چهره زیبایی داشته و از جانب خداوند در درون انسان ها قرار داده شده است، همچنین باید بدانیم که نخستین هنرمند، خود خداوند بوده که ویژگی‌های آفریده‌های او، زیبایی و شگفت‌انگیزی هنر او را نمایان می‌سازد.

دین نیز از دیدگاه اندیشمندان اسلامی یک جهان بینی و مجموعه‌ای از باورها بوده که می‌کوشد پاسخی برای یک رشته از پرسش‌های اساسی انسان مانند چگونگی پدید آمدن اشیا و جانداران و آغاز و پایان احتمالی چیزها، و چگونه زیستن ارائه دهد.

به عبارتی دیگر می‌توان گفت که دین یکی از مصادیق هنر خداوندی بوده که در اختیار پاک ترین انسان ها قرار گرفته تا جامعه خود را به راه نجات هدایت کنند. بنابراین دین و هنر نه تنها با هم تضادی نداشته بلکه هر دو به صورت فطری درون انسان قرار گرفته و بستگی

دارد خود انسان چگونه بخواهد از آن ها استفاده کند.

در نتیجه می توان گفت یکی از ابزار های ضروری در عرصه آموزش دین، استفاده از هنر است، همچنین جدایی دین و هنر، فروغ از تعلیم و تربیت دینی می ستاند و آن را گوشه نشین می کند.

رسا - چگونه از ابزار هنر مدرن برای تبلیغ کالاهای آسمانی استفاده کنیم؟

همان گونه که گفتیم هنر ابزاری است در دست انسان، و خود او تصمیم می گیرد که چگونه از آن استفاده کند. امروزه بسیاری از سرمایه داران و شرکت های غول آسای اقتصادی، برای فروش کالاهای اقتصادی و فرهنگی خود، از ابزار های هنری بهره می گیرند.

بنابراین ما که معتقدیم دین و مقدسات، بالاتر از مادی گری و کالاهای دنیایی و بشری بوده و برای سعادت بشر ضروری هستند، چرا برای عرضه ارزنده ترین کالاهای آسمانی از هنر بهره ای نبریم؟

با توجه به اهداف بلند دین و فراگیری اش در همه زمان ها و مکان ها و روی آوری بیش از اندازه بشر معاصر به هنرهای نوین و ابزار های پیشرفته هنری، نوآوری در این مسیر و پیوند بیشتر دین و هنر می تواند گام بلندی در جهت تقویت دین مداری و ترویج معارف الهی در میان انسان های زمان کنونی، به ویژه قشر جوان باشد.

از طرفی تثبیت ذهنی و قلبی آموزه های دین در سایه تکرار بدست می آید و تنهادر سایه هنر بوده که تکرار، انسان را خسته نمی کند، ما می دانیم که تکرار اگر غیر هنر مندانه و با به کار گیری شیوه ها و ابزارهای گوناگون نباشد، نه تنها به تثبیت دین در یاد و قلب ها نمی انجامد، بلکه ممکن است مخاطب را گامی به عقب برد و از دین گریزان سازد.

همچنین وجود رابطه میان نظرها و عقاید هنرمند که به هر حال در اثرهای او بیان می شود، با عقاید مورد باور جامعه ای که از آن هنر بهره مند شده و یا به عبارتی آن را درک می کند، ضروری است.

رسا - از دست دادن ارتباط میان دین و هنر سبب ایجاد چه مشکلاتی میشود؟

از دست دادن این ارتباط در جوامع معاصر و در میان جوامع با عقاید و باورهای گوناگون ممکن است وجود داشته و هنرمندان ارتباطی با عقاید جامعه و حتی تمایل به وجود این نداشته و بالاتر از آن، بخواهند آن را تحقیرکنند.

اما در این میان در آن دسته از هنرهای دینی که بر الگوهای مورد توجه همه ادیان استوار بوده اند، ارتباط هنر، هنرمند، جامعه و پیام اثر هنری از هماهنگی کاملی برخوردار است.

از آن جایی که هنر به دو قلمرو الهی و شیطانی قابل تقسیم بوده و خطر انحراف در آن بسیار قوی تر و فریبنده تر از سایر قسمت های فعالیت های بشری است، هنرمندان مسلمان در گذشته، تنها آن دسته از هنرهایی را به میان جامعه آورده و ترویج می نمودند که کاربرد مختصری داشته اند، در نتیجه سبب قطع ارتباط جامعه با برخی هنرها می شدند که این خود به زیان دین نیز بود.

همان گونه که می دانیم یکی از ویژگیهای بارز هنر اسلامی رمز پردازی و پیچیدگی آن بوده، به گونه ای که دست یافتن به معنی و روح اشیاء در کنار شکل ظاهر آن ها ضروری است، بنابراین نباید به اشتباه توجه به ظاهر اشیاء و زیبا جلوه دادن آن ها را نوعی مادی گری و بت پرستی تلقی کرد.

همچنین در ارتباط هنر و دین، به کار گیری هنر می تواند گرایش و پای بندی به دین را افزایش دهد و بازار تربیت دینی را رونق بخشد، در جامعه اگر نگرش جوانان به آموزه های دینی زیباشناسانه باشد، اشتیاقی روز افزون به دین خواهند یافت.

باید توجه داشت که بی تردید کشف زیبایی ها و زشتی های اخلاقی در پرتو نظر و اندیشه ای هنرمندانه حاصل می شود. در نتیجه برای شناخت بهتر اهمیت ارتباط دین و هنر باید بگوییم هر دینی، خود هنر بوده، اما هر هنری، دینی نیست؛ زیرا همه ادیان آسمانی هنرمندی خداوند را نشان می دهد و پیامبر(ص) همه دین را قالب یک جمله که همان توحید بوده به بشر ارائه کرده است.

رسا - چگونه می توان از هنر مدرن جهت جذب افراد به دین و دین داری استفاده کرد؟

به نظر من هنر تبیغ دو لبه بوده، از یک سو می تواند در جهت رشد و گسترش آموزه های دینی خدمت کند و از سوی دیگر می تواند عقاید شیطانی را پرورش دهد، برای نمونه یک تابلو نقاشی خوب می تواند جای ساعت ها صحبت را پر کند اما یک اثر بد می تواند انسان را به انحراف بکشد.

اعتقاد ما این بوده که هنر باید در خدمت دین باشد؛ زیرا دین، دعوت کننده به زندگی وسعادت بوده، خداوند در قرآن کریم از مسلمانان می خواهد که به دعوت پیامبر(ص) لبیک گفته و از او پیروی کنند. همان گون که بیان شد بازار هنر مدرن بازار پر رونق و شکوفایی بوده که می توان کالا های آسمانی را در آن به نمایش گذاشته تا فطرت انسان از آن بهره مند شود.

امروزه متأسفانه نادانی بشر نسبت به دوره جاهلیت به مراتب بیشتر بوده و این نیاز به گسترش معانی حقیقی دین را بیش از پیش به نمایش می‌گذارد. همچنین جنگ‌ها، درگیری‌ها و انحرافات گوناگون در جامعه انسانی نشانه نادانی و کج اندیشی انسان‌ها است.

رسا - فعالیت هنرمندان در گسترش جهت دین داری در جامعه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بدون شک هنرهای مدرن مانند کاریکاتور، انیمیشن، فیلم و فیلم کوتاه، تئاتر و سینما ابزاری هستند که می‌توانند کار پذیرش، نشر، توسعه دین را آسان و سریع بگردانند، بنابراین جوانان و هنرمندان جامعه ما می‌توانند آموزه‌های دینی را در قالب هنر به مخاطبان عرضه کنند. یکی از مصادیق مهم هنرهای مدرن، سینما بوده که می‌توان در جهت رشد و گسترش دین از آن استفاده کرد.

دو عامل مهم در سینما نویسنده و کارگردان می‌باشند، نویسنده قالب اصلی ایده‌ها و عقاید را طرح ریزی می‌کند و یک نویسنده مسئولیت پذیر، با ایمان و دارای نوآوری می‌تواند الگوهای مشخصی را با هنرمندی خود به ارزش تبدیل کرده و در جامعه فرهنگ سازی کند.

کارگردان به عنوان یک مدیر توانمند نیز به کنترل نیروی‌های خلاق در مسیر تولید فیلم می‌پردازد، از جمله وظایف یک کارگردان خوب می‌توان به انتخاب بازیگر متعهد، ویرایش فیلمنامه مناسب، انتخاب صحنه‌های فیلم برداری در جاهای مقدس و مذهبی را نام برد و البته کارهایی که مربوط به دنیای بیرون از فیلم می‌شوند ولی برای موفقیت یک فیلم ضروری هستند، همچون جمع‌آوری اطلاعات دینی و تحقیق و بررسی آن‌ها.

برای آن که یک اثر دینی، هنری بیشترین تاثیر در مخاطب را داشته باشد، کارگردان باید دارای دید هنری و مذهبی بسیار قوی و فردی خلاق باشد تا بتواند یک فیلم ارزشمند و در عین حال سرگرم کننده بسازد.

یکی از علل رشد و گسترش انواع انحرافات اخلاقی در جوامع غربی سوء استفاده افراد از این گونه ابزارها بوده، آن‌ها این ابزار را به خوبی شناسایی کرده‌اند؛ اما چهره شیطانی آن را به کار برده‌اند و این نشان دهنده متعهد نبودن آن‌ها به انسانیت و اخلاق است.

همچنین هنر مدرن در صورت استفاده درست می‌تواند اخلاق انسانی و اسلامی پسندیده را جامعه نهادینه کند. بنابراین در مجموع یک هنر متعهد می‌تواند یک ارزش و فرهنگ دینی را جهانی کند.

رسا - تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار دادید.